

Jan Gillberg

Ideologers dilemma

Den ideologiska debatten i Sverige för i jämförelse med vad fallet är i många andra länder en mycket tydande tillvaro. I det senaste numret av *Libertas* sägs det rent utav att den idédebatt, som finns, den finns i Lund — närmare bestämt i den socialdemokratiska studentklubben på platsen. Där bedrivs den i debatt- och studieceller med 4 à 5 deltagare. Tidskriften berättar: "Då och då tågar en grupp tysta män, beväpnade med klassiska skrifter, iväg till något nytt cellmöte för att diskutera problemen över en kopp kaffe". *Libertas* erkänner emellertid, att idéerna på det hela taget står lågt i kurs i den svenska välfärdsstaten — trots de tysta männen i Lund med de klassiska skrifterna. Långt viktigare anses det vara att lösa pensionsfrågan i enlighet med linje 1. Även för många mycket unga människor är den ekonomiska tryggheten — förverkligad i obligatorisk tilläggs pensionering — den nåd, som man både stilla och högljutt beder om.

I och för sig är denna utveckling i riktning emot allmän politisk idétorra en ganska naturlig konsekvens av socialismen och dess materialistiska historieuppfattning. Det skall nu dock sägas, att sossestudenterna i Lund inte är de enda, som med mer eller mindre konstgjord bevattning sökt råda bot på denna torra. På senare tid har exempelvis LO-ekonomerna Kellgren och Odhner gjort ambitiösa försök i syfte att — för att använda Odhners egna ord — sätta sprätt på den ideologiska debatten.

Föreliggande artikel förebådar en skrift med syfte att analysera den pågående socialistiska idédebatten, som kommer att utges av Föreningen Horisont — som bekant Högerstudenternas i Stockholm förlagsförening.

Det är något synnerligen anmärkningsvärt, att försöken från socialdemokratiskt håll att få liv i idédebatten så ohöjlt motiveras med behovet att trygga partiets politiska maktställning. Clas-Erik Odhner konstaterar exempelvis, att socialpolitiken med dess inkomstutjämnande effekter inte längre räcker till därför att den kan få stöd endast av halva väljarkåren. "Inkomstutjämnningen har vidare gått så pass långt att de som får socialvården till stor del också får betala den via skatterna. I dagens samhälle kan en politik för ytterligare inkomstjämnning endast räkna med stöd från ungefär halva väljarkåren, eftersom den riktar sig mot den andra hälftens inkomster." Den inkomstutjämnande socialpolitiken blir därigenom för Odhner ett sätt att köpa röster. Då den tydligen inte längre är ett tillräckligt säljande argument, uppställer sig frågan, huruvida det inte vore möjligt att genom en uppiffad socialistisk ideologi kunna fånga in några mellangrupper, som räcker till för den maktpolitiska underbyggnaden.

Hur det hela skall gå till ger Odhner åtskilliga tips om i sin bok "Framtidens socialism". I en nyligen publicerad Tiden-artikel säger han, att syftet med boken var att få i gång en debatt om partiets program och framtida politik. Han nödsakas emellertid att konstatera, att resultatet blivit synnerligen magert. Med viss rätt till triumf kan han dock utropa: "Inte någon har stått upp till försvar för det gamla programmet."

Odhner säger sig vara av den uppfattningen, att orsaken till varför den eftersträfvade debatten uteblivit är den, att man inom det socialdemokratiska partiet börjat förlora tron på idéers slagkraft. "Vi har inom socialdemokratien börjat förlora tron på att programmen har något inflytande på den politiska utvecklingen, kanske som resultat av de senare årens partitaktiska sicksackande, och på att våra egna inlägg i debatten om dem betyder någonting för deras utformning." Odhner erinrar också om att Kaj Björk för redan två år sedan ville göra gällande, att det socialdemokratiska partiprogrammet "inte har någon dominerande betydelse för partiets aktuella politik och propaganda".

Inte ens Nils Kellgren — LO:s sökande ande — litar längre på kollektivavtal och obligatorisk anslutning av fackföreningsfolket till Partiet. Kellgrens försök att prestera några idéer, som är mer bärkraftiga än hägringar i den politiska öknen, har emellertid slagit slint. Det är ett förhållande, som måste ge Kellgren känslan av djupaste otillfredsställdhet. Detta måste vara fallet i synnerhet som det är hans stora övertygelse, att socialdemokratien riskerar att avskaffa sig självt genom att förverkliga sitt program, om det genom nya idéer inte lyckas skapa *nya behov*. Då de bärkraftiga idéerna uteblivit tycks för Kellgren den enda vägen ut ur dilemmat vara att binda alla — också höger och folkparti — vid en och samma ekonomiska långtidspolitik, nämligen den socialistiska. Detta kommer i den Kellgrenska Partistaten inte att ske på frivillig väg. "Självklart kommer den borgerliga oppositionen att

försöka slingra sej undan sitt ansvar men måste tvingas att ta ett sådant."

Det kan vara av intresse att konstatera, att man även inom det privata näringslivet känner ett ideologiskt tomrum. I en intressant debatt i Ekonomisk Revy har framstående företagarrepresentanter debatterat saken utan att dock komma till enighet. Det förefaller dock, som förre högerriksdagsmannen dr Harald Nordenson sagt ett förlösande ord, när han i ett föredrag i Stockholms Handelskammare skisserat den frihetens ideologi, som väl får sägas vara en grundpelare i modern högeråskådning. Men dr Nordenson har också understrukit en annan sak, som är värd att ta fasta på. Han framhåller, att frågan om de samhällspolitiska uppfattningarna är en *politisk* fråga. Motiveringen är, att "en ideologi måste, även om den berör endast en mindre del av samhällsarbetet, vara en del av och stå i samband med hela vår allmänna livs-åskådning". Därför kan inte heller den ideologiska debattens och den politiska ideologiens utformning ske utifrån det ena eller andra yrkesintresset. Hela detta frågekomplex måste tagas om hand av de *politiska* organ, som borgerligheten har till sitt förfogande — i första hand högerpartiet.

Studenter anslutna till de konservativa studentföreningarna har givetvis som en av sina primära uppgifter att ge stoff till en debatt med syfte att utforma och levandegöra den ideologi, som skall utgöra den fasta grunden till vårt praktiskt-politiska arbete. Det är därvid väsentligt, att inte blott de ekonomiska synpunkterna får bli avgörande. För oss måste det vara angeläget att slå hål på det kvantitetstänkande, som bildar underlaget för socialism och kommunism, och ersätta det med de värden, som kan antas ge stimulans åt den enskildes aktivitet, företagsamhet och skapande. I en sådan debatt måste det från början göras klart, att — till skillnad från den materialistiska historieuppfattningens förkunnelse — icke-materiella faktorer utgör den grund, på vilken den allmänna politiken skall byggas.